

UJ

KELET

ZSIDÓ-POLITIKAI-NAPILAP

Magyar-zsidó

A palánta, melyet magyar-zsidó kérdésnek mondanak és amely mesterséges, sőt mesterkelt keresztesnek köszöni létét, újra kibocsátja sápadt kis leveleit, gyenge bimbócskát, várja a virágzás korszakát. Akik locsolgatják és füveg alatt óvják szélétől, esőtől és az erős napfénytől, jól tudják, hogy a virágzás szaka egy-kettőre elmúlik és a csenevész füveházi növény elhervad nyomtalanul. Mert hiába akarják eleven problémává növelni, idejét mult dolog és sohasem fog sikerülni többé. A magyar-zsidó kérdés nem kérdés; a kérdőjel csak egyféleképp tűri maga előtt a fogalmazást: zsidó, vagy nem zsidó? Zsidómagyar nincs, ahogy zsidónémet sincs, ahogy zsidóangol sincs s bár van magyarnyelvű, németnyelvű, angolnyelvű zsidó, ez nem változtat az igazság kétségtelenségén, hogy egy ember egyidejűleg csak egy nemzet fia lehet. A magyar szervezkedés pillanatában persze rubrika a zsidóság is, értjük, ha a vezérek okosságából, politikából ragaszkodnak az immár dubiózus tételhez. Értjük azt is, ha örömmel ölelik magukhoz az olyan zsidót, aki hajlandó kivágni egy szép és lelkes szónoklatot, hogy ő csak vallásilag zsidó, de mint nemzet magyar. A póre tényeket mindezzel csak idegen ruhába bujtatták, változtatni rajtuk nem tudnak többé. Mára megint bolygatják a magyar-zsidót. Ugyanazon motívumból egyszerre két helyen is. Marosvásárhelyen szónoklat, Brassóban vezércikk. A mottó egy: nincs külön zsidó és nincs külön magyar, csak magyar van és a zsidó is az. Nem vonjuk kétségbe a hangok egyikének sem az őszinteségét. A vásárhelyi zsidó ügyvéd is őszinte lehetett, a brassói magyar ujság is, holott a motiválás az egyiknél érzelmi, a másiknál argumentumok felsorakoztatása. A zsidókat, akiknél befejezett lelki folyamat immár a nemzeti zsidóság, nem befolyásolják sem az asszimiláns zsidó ügyvéd frázisai, bármilyen lelkesen mondta is, sem azok az érvek, amelyeket a harcossal magyar ujság az okosság szótárából szedett elő. Az asszimiláció valóban létezik és asszimiláns zsidók valóban vannak. Mondhatják magukat magyaroknak, vagy bármilyen más nemzetiségnek, csak félmagyarok, vagy felemások lesznek, így tekintik őket innen is, onnan is egyaránt. Hogy Disraeli angol volt és Heine német, nagyon rossz érv. Noha amazok nem a nemzeti gondolat, de az emancipáció idejében éltek, mindenki tudja, még maga az angol se tagadja, hogy Disraeli zsidó volt és Heine száz évvel a születése után se fogadta be németnek a hivatalos Németország, épen mert zsidó volt. Nem a mi izlésünk, ha a marosvásárhelyi zsidó ügyvéd egy politikai tószót kedvéért kimondja, hogy ő hajlandó meg is csókolni azt a kezét, amely annyi kegyetlen sebet ütött a testvéreink. A mindent megbocsátó krisztusi szeretetnek neveznénk az ilyesmit, ha tudnánk, hogy a korbácsoló kéz őt sújtotta és nem azokat a szerencsétlen zsidókat, akikkel ő minden közönséget és szolidaritást ime megtagad. Könnnyű megbocsátani mások szenvedéséért.

Ugy látjuk, hogy Marosvásárhelyen is, Brassóban is, tétovgó tévedés fölé építik a motivációt. A brassói magyar lap is azt hiszi, hogy a nemzeti zsidóság nem más, mint a fehér terrorra adandó válasz. Holott hatalmasan más. A szenvedés általában fejlesztette és erősítette a nemzeti gondolatot. Mondhatni, hogy egyik oka volt a nemzeti érzés megújulásának. De nem ez a mostani szenvedés, hanem a két-

ezer esztendő üldöztetés és véresztés, amelyben a fehér terror csak egy etap. A tudatossá vált zsidó nemzeti gondolat jóval régebben született, mint maga a zsidóságnak jelenlegi magyarországi üldöztetése. A pesti cionista mozgalom maga negyedszázados, a különböző magyar városokban ugyanolyan idős és az Uj Kelet, amely mint szerény hetilap kezdte pályafutását, még akkor kezdte, amikor Erdélyben magyar uralom volt s a fehér terror ismeretlen fogalom. Brassói lapársunk a régi magyar terminológiára hivatkozik, amelyben sem hivatalos, sem társadalmi szempontból a zsidó fajiság és nemzetiség nem fordult elő. De ismerte-e ez a terminológia a többi fajiságot? Hiszen a román is nem fajnak, csak nyelvnek tekintette és a többi nemzetiséget is így ítélte meg. Így voltak Magyarországon románjaink magyarok, tótjaink magyarok és szerbajkú magyarok. Magát a nemzetiségi kérdést sajnos, csak a háboru végén kezdte megismerni — és nem elismerni — a magyar politikai terminológia. Hogy kerdezzük meg az elzászi zsidó vallásu franciától, változott-e az ő lelke a német uralom alatt és kerdezzük meg Dreyfustól, akit üldözték mint zsidót, miért mondja magát franciá-

nak? A példák rosszak. Elzászban nincsenek is zsidók és Dreyfus is egy tipikus asszimiláns. De ép a Dreyfus-pör és az ezt követő zsidóüldözések adták meg az impulzust a halhatatlan emlékü Herzl Tivadarnak a zsidó nemzeti gondolat feltámasztására és ma már Dreyfus Franciaországában, ahol pedig alig ötven-hatvanezer zsidó él, ugyanugy győz az a nemzeti gondolat, mint Einstein Németországában. Hogy ezzel szemben az erdélyi magyar zsidóság, mégis magyar marad, a leghatározottabb tévedés. Ez a zsidóság nem marad magyar, mert sohasem volt az. Jó hazafi volt Magyarországon, akár Franciaországban, aminthogy hű fia minden országnak, ahol él és megbecsültek. De értsek meg végre a kor megtisztult disztinkcióját: más a hazafiság és más a nemzetiség. A kétőt egymással azonosítani nem lehet. A zsidó igenis zsidó volt mindig és most, hogy zsidó mivolta, zsidó lelke, érzései és gondolatai tudatva élnek s oly tiszta előtte az ő külön nemzeti célja: annál kevésbé adja oda magát bárkinek, mint azelőtt. Megmarad zsidónak. Aki lemálik a zsidó nemzet testéről, ám folytassa útját amerre tud, nem kéri számon, de nem is követi senki.

Take Jonescu Románia külpolitikájáról

Szerződések a szomszédos államokkal — Az orosz és a magyar kérdés

— Az Uj Kelet tudósítójáról —

A román-csehszlovák kereskedelmi egyezséget tárgyalja jelenleg a kamara, amelynek során az ellezéki képviselők rámutattak arra a helytelen rendszerre, hogy életbevágóan fontos gazdasági egyezmények kötése előtt sem kerdezik meg az illetékes szakembereket és intézményeket. Ha a titkos diplomácia nem is küszöbölhető ki teljesen, gazdasági jellegű szerződések megkötésénél semmi jogosultsága nincs. Az ellenzék Maniu Gyulával az élen, tiltakozott e rendszer meghonosítása ellen. A felszólalásokra Take Jonescu külügyminiszter nagyobb beszédben válaszolt, amelyben nagy vonásokban ismertette külpolitikájának főbb irányelveit. Külügyi politikánkat — mondotta — Románia jólfelfogott érdeke irányítja s az ész és érzés közösen diktálja az utat, amelyen haladnunk kell. Rámutatott arra, hogy Románia csakis defenzív jellegű szövetséget kötött, amelynek közös célja a trianoni szerződés végrehajtásának biztosítása.

A külügyminiszter a magyar kérdésre is rátért s kifejezést adott annak az aggodalmának, hogy mérvadó magyar körök a mai helyzetet még mindig nem tekintik véglegesnek és a békeszerződés határozatainak revízióját azon az erkölcsi alapon remélik elérni, hogy Magyarország a háboru kitérésében nem bűnös. Okmányokkal bizonyítja, hogy Tisza Istvánnak nagy része volt a háboru megindításában. Különbenis rövidesen megjelenik a román „Zöldkönyv”, amely Románia külpolitikájának igaz képét fogja nyújtani.

A kormányválság körül a viharok ideiglenesen elcsendesedtek. A kormány nagy győzelemnek tekinti az agrárreform elfogadását, amivel szemben az összes ellenzéki lapok bizonyítgatják, hogy a kormánynak nem sok oka van a győzelmi mámorra. Rámutatnak arra, hogy az utolsó napokban a kormány meghatárolt minden lényeges kérdésben, az összes ellenzéki módosításokat magáévá tette, sőt az utolsó éjjelen a kisajánítási ör kérdésében is honorálta az ellenzéki kívánalmakat. Ennek tulajdonítható csak a kétharmad többség, amely különben a kormány hiveiből összehozható

nem lett volna. A kormánylapok viszont támadják ez ellenzékot, mert a javaslat ellen szavazott, bár módosításai jórészt a kormány magáévá tette.

A kamara legutóbbi üléséről alábbi tudósítást adjuk:

A külügyminiszter beszélt.

A kamara ülésének napirendjén a cseh-román kereskedelmi egyezmény ratifikálása szerepelt.

Dobrescu a cseh-román kereskedelmi egyezményt teljesen elhibáztattnak mondja. Raducanu bírálja az ország gazdasági szervezetenélését és rámutat arra, hogy Prágából az áruk az Elbán át Hamburgba, onnan tengeren át Konstantinápolyon keresztül Brailába vagy Galacha jutnak, mindez pedig a vasutak szervezetenélésének tulajdonítható. A szóbanforgó egyezményt külpolitikai szempontból megfelelőnek tekinti.

Take Jonescu külügyminiszter: A végrehajtó hatalomnak — egy monarchisztikus, mint köztársasági államokban, — megvan a joga, hogy politikai egyezményeket köthessen. Ez a külpolitika vitelének lényegéből folyik és az alkotmány sem tiltja. Még ha az alkotmányt meg is változtatjuk, a szerződés-kötés jogát a végrehajtó hatalom részére akkor is fenn kell tartani. Nem azonos ezzel a titkosság kérdése. Az egyezményeket ratifikálásuk után a nyilvánossággal közölni kell. Az igaz politika semmit sem tesz a nemzet érzései ellenére és annak előrelátható hozzájárulása nélkül. Külpolitikáját — folytatta — Románia jól felfogott érdeke irányítja és az ész és érzés közösen diktálja az utat, amelyen haladnia kell. Románia oly állam, amely szövetségeseinek támogatásával, ezt áldozataival kiérdemelte — elérte azt, hogy határain megszünt a harc, de nem szüntek meg a különböző tendenciák. Ezek odairányulnak, hogy megsemmisítsék mindazt, amit a békeszerződések előírnak és ezekkel szemben állnak azon tendenciák, amelyek viszont annak megtartására irányulnak, amit szerettek. Fel kell venünk a legyőzött népekkel is az összeköttetést, de nem avatkozunk bele belügyeikbe. Viszont a győztes népekkel is összeköttetést kell fenntartanunk, mert ha nem tartunk egymással össze, a brigantik zsákmánya leszünk.

Defenzív szövetségek

Igy jött létre a különböző államokkal a defenzív szövetség eszméje. Elhatároztuk, hogy szövetséget kötünk Lengyelországgal, Csehszlovákiával, Jugoszláviával és Görögországgal, ha ott bizonyos függő kérdések elintézését nyernek.

Defenzív szövetséget kötöttünk Csehszlovákiával közös érdekeink védelmére és a trianoni béke respektálására. Epen most folyik a két ország között a katonai egyezmény megkötése, amelyet természetesen nem lehet publikálni. Ugy ezt, mint a Lengyelországgal kötött egyezményt Franciaország helyeslésével kötöttük. Közben igyekeztünk a lengyelek és csehek között bizonyos közeledést létrehozni.

Ami a Csehszlovákiával kötött egyezményt illeti, Benes 8 községet adott át nekünk 10800 főnyi lakossággal, mi cserébe 3 helységet adunk 3500 lakossal, kik között csak 6 a román.

Jugoszláviával is megkötöttünk egy defenzív egyezményt és nemsokára kibővítjük katonai egyezményünkkel. Tárgyalunk a román iskolák és egyházak szervezésének ügyében reciprok alapon. A macedóniai iskolák ügyét is meg fogjuk oldani.

Nincsen semmi okunk az orosz néppel hadilábon állni. De nem ismertük el Oroszországnak azt a jogát, hogy Beszarabia ügyéről tárgyalhasson. Elértük azt, hogy az orosz kormány deklarálta, hogy nem vagyunk egymással hadilábon. Egy román megbízott épen ma találkozik a szovjetkormány delegátusaival, hogy a Dnyeszter-hajózás ügyében tárgyaljanak.

A magyar kérdés

Ami a magyar kérdést illeti, sohasem voltak olyan illúziók, hogy a magyar nép egyszerre megbékél a dolgok új helyzetével. Magyarországnak a béke revíziójára irányuló propagandája azt hangoztatja, hogy a magyarok nem bűnösök a háború kitörésében, mert Ausztria parancsára cselekedtek.

Vajda Sándor: Ez teljesen hamis állítás. Také Jonescu külügyminiszter felolvas több okmányt, amelyek bizonyítják, hogy Tisza befolyásolta a háború kitörését és kiterjesztését.

— Magyarországról jól tudjuk, — mondta — hogy a magyar nép nem tud belenyugodni az ország feldarabolásába és mindenáron vissza akarja szerezni az elszakított területeket. Ez azonban sohasem fog megtörténni. Csehszlovákia, Jugoszlávia, Lengyelország és Románia hadserege minden pillanatban készen áll, hogy a határokat fegyveresen megvédelmezze. Az a propaganda, amit Budapestről irányítanak, a magyar kormány tudtával és beleegyezésével történik. Magyarország lefegyverzése mindeztől azért nem kezdődhetett meg, mert a szövetségesek jelenleg mással vannak elfoglalva. Az angol sajtóban a magyarok tendenciózus híreket terjesztettek, hogy Erdélyben a magyarokkal roszszul bántak. Az angol kormány ezért egy bizottságot küldött Romániába, de ez a bizottság épen az ellenkezőjét állapította meg. Kötelességének ismeri el, hogy megállapítsa, Szófiából megnyugtatóbb és kibékítőbb jelentések érkeznek. Mivel a mi érdekünk s, hogy rend legyen a szomszédban, hozzájárultunk,

hogy a nemilly békeszerződés bizonyos pontjain enyhítsenek a lefegyverzés kérdésében. A bolgár kormány megengedte, hogy a komitácik ellen bolgár területen is küzdjünk.

— Ami a dunai kérdést illeti, aláírtuk a dunai hajózásra vonatkozó statutumot, amelyben Románia kivánságai mindenben honorálva lesznek. Nemsokára megjelenik a Zöld Könyv, amely teljesen megvilágítja Románia külpolitikáját, amelyet a külügyminiszter azon tudatban és azon meggyőződéssel vezet, hogy a nemzet igaz érdekeit szolgálja.

Take Jonescu beszédét a Ház felállva tapsolta. Azután a kamara a lakáshivatalok ügyét tárgyalta, Cocea kijelentette, hogy a javaslatot elfogadja, mert végetvet a házber-spekulációknak. Christescu kéri a Házat, hogy segítsen a hivatalnokok helyezésén, mert fizetésükből nem tudnak megélni. Connerth szász képviselő azokról a visszaélésekről beszél, melyeket a koronabeváltásnál követtek el Erdélyben. Ezután az ülést bezárják.

Kéthetenként új maximális árak lesznek

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Alig látott napvilágot az új maximális árszabály, máris érezhető a következményei. Sem a termelők, sem a közönség nincs megelégedve. A vidék egyáltalán nem hozza be azokat az élelmiszereket, amelyek árát ők magasabbra maximálták. A közönség viszont azt kifogásolja, hogy egyes cikkeket a maximális elött olcsóbban lehetett megszerezni. Termelő és közönség egyaránt azon a véleményen van, hogy maximális nélkül hamarabb és biztosan konszolidálódott volna a piac.

Az árvizsgálóbizottság egyik tagja ezekről a jelenségekről a következőket mondotta:

— Az árszabály ellen sem a termelők, sem a fogyasztóközönség jogos panaszt nem emelhet, mert megalkotásánál az összes érdekeltek képviselői jelen voltak. Velük együtt jártuk végig a piacot és a napi árak alapján állapítottuk meg a maximális árakat. Ha a vidékiek nem fogják behozni az élelmiszereket, úgy karhatalmi asszisztenciával fogják hatóságilag eladni ott a faluban, mert a rendelet az egész vármegyére szól. Különbösen is ez a rendelet nem végleges, mert tizenöt naponként új árszabályt fog kiadni a bizottság. Az új maximális árakat mindig a piaci árak alapján fogjuk megállapítani.

Családi életetek bensőségét és melegét fokozzátok, ha gyermekeitek jövőjét megalapozó Tarbutnak adományoztok ünnepségeitek alkalmával.

Támár

— Kis regény —

Írta: Giszkalay János (7)

A fiatal József büszkén egyenesedett ki és olyan volt mint amikor karcsu sudárfa gögösködve veti neki kemény derekát a tehetetlen szélnek.

— Hősöknek sarja vagyok én, — mondotta messzi csengő hangon — és királyur leszek az én testvéreim között. Magam urágában jöttem én követnek, hogy szólója legyek nálam kisebbeknek.

— Taknyos! — csikorgott félháborodásában Jiszáchár, de magába fojtotta haragját, az illendőség kedvéért.

József meg újra megpengette a tizhuru kinnort és folytatta.

— Fenyíté vesszővel Egyiptom királyát, Gerór fejedelme porba hullt előtte, Amráfel seregét meg is szalasztotta, s reitették hatalmát négy erős királyok: az én üköm volt ő, az ebreus nagy sejk, s üdv a völegénynek, aki származottja.

Istennek kedvéért életét áldozta, oltárra fektette maga gyöngé testét: az én ősom volt ő, fia a nagy sejknek, s üdv a völegénynek, aki származottja.

Hét hosszú esztendőt szolgált becsületből, hét hosszú esztendőt szerelméért szolgált, birkózott istennel, küzdött ember ellen, s birkózó küzdelmét végzé diadallal: az én apám volt ő, sátorlakó Jákob s üdv a völegénynek, aki származottja.

— Talán hogy inkább a völegény dicséretét zengedél, avagy az apját József őcsém, — szólott morolyogva Dán, de ravasz szeme titkon haragosan villogott, a fiu magadicskódésán. József vállat vont.

— Sorá esik annak is, — mondotta hangosan és még hozzá tette, kihívó nézéssel, de már halkabb beszéddel:

— Csak aztán ne bosszankodjatok ezen is! És József messzi csengő hangon kezdte meg, a völegény apjának Judának dicséretét.

— Aj, Jehuda bátyám! Nékie hódolnak az ő testvérei, keze az ellensége nyakán és meghajolnak előtte az ő atyjafiai. Ifju oroszán az én Jehuda bátyám, zsákmányszerzés után ime hogy feljön, letérdel, leheveredik miként az oroszán és miként a párdúc is: ki merné háborítani őtet! Nem távozik el a vezéri pálcá Judától és a törvénylátó jogar térdei közül és adójukat hozván hódolnak neki a népek. Megköli szőlőtőzhöz az ő csikáját és venyigéhez fiaöszvéret, borban mossa az ő ruháját és szőlővérben az ő öltözékét. De tüzesebb is szeme a bornál és fehérebb foga a tejenél, az én bátyám a Jehuda ez...

A násznépen a megdöbbenés moraja zugott keresztül. Egy lány szélrohamb magasba csapta a menyasszonyát szőnyegajtáját és a küszöbön merevsápadtan ott állott a két rokonasszony között Támár az ifju leányözvegy, a Juda fiának menyasszonya és lassan a föld felé hanyatló halovány arca olyan volt, mint amikor bucsut intő fehér ködfátyolon könnyes fekete gyémánt ragyog.

— A nagy Bál legyen kegyelmes, — sugdolóztak a násznép elilős soraiban és ösztönös félelemmel húzódtak hátra a menyasszonyától. — A sajtát apósának, a völegény apjának nevére lépett ki. Roesz jel ez, varázsos rontás. Bál legyen kegyelmes hozzá.

Csak néhány pillanattal tartott. Ruben úgy ugrott oda a zeneszerszámok soraiba, mint akit vipera csipett meg.

A Tisza-pör utolsó napjai

A tanu-gyár leleplezése — A foglyok az ügyész tudtával leveleztek — Friedrich-el szemben elejtették a vádat

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Budapest, július 10. A szenzációban, de főleg botrányokban bővelkedő nagy pör tárgyalása befejezéshez közeledik. A pénteki napon a hamis tanu-gyártásnak újabb részletei kerültek napfényre.

Bleyer Ede magánhivatalnokot hallgatta ki, aki előadta, hogy őt dr. Ulain Ferenc beszélté rá a hamis vallomásra, amelyet először tett és amely súlyosan terhelő volt Friedrichre. Majd egy levelet adott át az elnöknek, melyet a fogházban Hüttneről kapott. A levél a következő:

„Kedves Edus! Voltam a bírónál. Egy csomó vallomást fölolvastak nekem. Mivel a tegnapi levelet nem tudtam egészen elolvasni, a „hüj” kutatás miatt kerestem az abortiban. A legutolsó vallomáson ird meg teljes részletességgel, hogy a bíró kérdései ne hozzanak engem zavarba. *Ird meg, a bíró miután érdeklődött nálad és te mit mondtál neki.* Légy szives figyelmeztess mindenre, nehogy zavarba jöjjelek. Mi az a Gerhardt Hókay-Vágó dolog, hogy én mit mondjak az ő kérdéseire, hogy teljes összhangban legyünk? És ellenmondások ne zavarják a dolgot? *Ird meg a Widder-féle százezer koronás dologt is,* mert azt is említette a bíró, hogy én teljesen tájékozva legyek, szóval minden lehetséges kérdésre mit válaszoljak. De alaposan ird meg, pontosan és sürgősen a választ. Ölel Sándor. Ajánlom a levelet azonnal eldobni, mert baj lenne, ha megfogják.”

Hüttner beismerte, hogy a levelet ő írta és azt mondotta, hogy az egész dolgot a katonai ügyész, Sziupka őrnagy tudtával és beleegyezésével csinálta.

Ezután zárt tárgyaláson hallgatják ki Bleyert, hogy nyilatkozhassék mindazokról, akik hamis tanu-gyártásra bírták.

Szombaton a pör érdekes fordulatot vett. Az ügyész bejelentette, hogy miután a Friedrich ellen emelt vádak teljesen összeomlottak, mert semmit sem tudtak bizonyítani, véla szemben a vádat elejti, mire a törvényszék a Friedrich ellen indított eljárást megszüntette.

Jellemző, hogy az ügyész még Hüttner végleges leleplezése után sem ejtette el Fenyessel és Kérivel szemben a vádat.

— Hajrá! — intett a cintányérosoknak és fuvalásoknak. És a cimbalnok, a citerák, a dobok, a cintányérok, a tizhuros kinnórok, a fuvalók hirtelen sivalkodással eresztették neki hangjukat, — a hátrább állók nem is vették észre a szerencsétlenségeit.

De Támár még mindig ott állott a sátor bejáratában, a két rokonasszony között, merevdarékkal és csüggedt fejjel mint az alvajáró.

— Mi történt? — kérdezte halk hangon, mikor már nagyon is sokáig meredtek rá a rokonasszonyok és egyik se mert hozzá lépni, hogy a menyasszonyi fátyolt arcára borítsa.

— Szerencsétlen! — jaggatta végre fojtott, suttogó hangon Elióram, a Rubén felesége, — az apósdó nevének dicséretére léptél ki.

Támár visszadöbbsent.

— Az apósdó? —

— Az apósdókat, Judát említették épen...

Támár, a Juda fiának jegyese, néhány pillanattal révedezve nézett körül, mint aki nem érti egészen a dolgot. De sápadt arcán lassan lassan élő pirosság ömlött el, nagy fekete szemében lelketrontó lobogás látszott és megpattant piros ajkai közül fehéren villantak ki az apró ragadozó gyöngyfogak.

— Juda? — kérdezte hangosan Támár, de hangjában több volt az érthetetlen dac és nagy megborzosgás, semmint a kérdezés.

És Támár hátraszette égő arcát, maga borította fejére a hosszú menyasszonyi fátyolt és kemény akaratlalt lépett ki a sátorajtóból, a násznép közé. És fiatalágban pompázó testének minden mozdulata olyan volt, mint amikor táncos hajlásokkal megyen a szerelmis az ő párja felé és minden lépése szinte lecsapott lyányos izmainak acélosságában.

(Folytatjuk.)

Kemal pasa tárgyal Harringtonnal

A tárgyalás előzményei — A görögök lemezár-
rolják Kisásziában a zsidókat és törököket

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Páris, jul. 10. *Briand* francia miniszterelnök a szenátus külügyi és pénzügyi bizottsága előtt nyilatkozott a keleti kérdéssről. A francia kormány sürgősen szabályozni akarja a Törökország és Franciaország között még függőben levő kérdéseket. A miniszterelnök újabb hitelt kért Ciliciában felállítandó diplomáciai státusz részére. Hiszi, hogy

a béke Törökországgal hamarosan létre fog jönni.

Ehez azonban szükséges, hogy határkiigazítások törleljenek Törökország javára. A Konstantinápolyban elhelyezett francia csapatok semmi körülmények között nem fognak résztvenni a görög-török konfliktusban. Izmidben is van francia katonaság, amely a török lakosságot védi meg és ezzel emberi kötelességének tett eleget. A francia kormány javaslattal fordult az angol kormányhoz, amelyben követeli Konstantinápoly semlegesítését és javasolja, hogy

közösen járjanak el a görög kormányval

és kérjék, hogy a görögök Izmid félszigeten szüntessék meg hadműveleteiket. Athénben ez a francia kívánság nagy elkeseredést keltett.

A keleti béke helyreállítására jelentékeny lépést jelent *Kemal* pasának lord *Harrington*-nal, a konstantinápolyi szövetséges csapatok főparancsnokával való közeli találkozása és tanácskozása. *Kemal* pasa a jövőhét folyamán érkezik Konstantinápolyba, ahol tárgyalni fog *Harrington*-nal. Az angol lapok komoly hangon méltatják ennek a találkozásnak jelentőségét, mert azt remélik, hogy ezzel sikerül Anglia és Törökország között megszüntetni az ellentéteket és sikerül megtalálni az utat

Görögország és Törökország békéjéhez.

Kemal pasának *Harrington*-nal való találkozá-

A germán leiek beváltása megakasztotta a gazdasági forgalmat

Rövid a terminus — A kolozsvári kereskedők nem fogadják el Banca Generala-pénzt — Az állam „üzletet” csinál?

A germán leiek beváltása körül keletkezett zavar napról-napra nő. Minél jobban közeledik a becserélésre kitűzött idő lejáratára, az izgatottság annál nagyobb és folyton fokozódik az attól való félelemtől, hogy a rövid terminus nem lesz elegendő az összes bankjegyek beváltására. Növeli ezt az izgatalmat az is, hogy a leibélyegzetlen pénzjegyeket nem akarják beváltásra elfogadni. Ma már Banca Generala-pénzzel alig lehet valahol fizetni. A beváltásra mindössze három hét van még és ebben a becserélésre való sietségben senki sem akarja meglévő germán pénzjegyeit ujjakkal szaporítani.

Világosan megállapítható, hogy a beváltási rendelet megalkotó minisztertanács súlyos hibákat követett el akkor, amikor az egész beváltási folyamatot harminc napban akarta beleszorítani. Az Osztrák-Magyar Bank hasonló esetekben (legutóbb a 20 koronások bevonásánál) hat hónapi időt adott a becserélésre, amivel a fontos pénzügyi művelet természetes lefolyását és ezzel a gazdasági élet zavartalan-ságát biztosította. Most ugyanez az eljárás kapkodva, lázasan és fej nélkül történik és egészen bizonyos, hogy már is káros következményei vannak.

Ebben a négy hétben, amíg a beváltás tart, az üzleti élet nagy nehézségekkel küzd, mert germán pénzt már nem lehet ellenértékül adni, viszont elegendő Nationala-bankjegy még nincsen. Egyáltalában nem lehet leibélyegzetlen germán leikkal, amelyeket, minthogy az állami bank visszautasítja, legtöbbször már teljesen érvénytelennek tekintenek. Holott erre vonatkozólag soha semmiféle intézkedés nem volt, a kormány egy szóval sem mondotta, hogy a

sát hosszú diplomáciai tárgyalás előzte meg. *Kemal* pasa ugyanis bizalmas jegyzékben közölte a szövetségesek konstantinápolyi megbízottjaival, hogy közvetlen tárgyalásokat szeretne a szövetségesekkel. Az antant megbízottak válaszukban kijelentették, hogy hajlandók tárgyalni *Musztafa Kemallal*. A megbízottak *Harrington* tábornokot szólították fel tárgyalásra. A találkozás valószínűleg egy hadihajón fog megtörténni, a tábornok hangsúlyozni fogja, hogy tanácskozásra nincs joga, feladata, hogy *Kemal* kívánságát tolmácsolja a szövetséges kormányokkal.

A Reuter-ügynökség közlése szerint Angorában az a politikai irányzat kerelkedett fel, amely

megegyezést akar létrehozni a konstantinápolyi kormányval.

Konstantinápolyban szintén szívesen látnák, ha a két testvérkormány között megszűnne az ellentét. A megegyezésnek azonban súlyos akadálya a szultán személye. Az angorai kormány ugyanis nincsen megelégedve a szultán habozó politikájával. Az angorai kormány követeli tehát, hogy a szultán mondjon le. Ha szultán tényleg elhagyja a trónt, a két kormány és a két frakció békéjének nem lenne semmi akadálya. A szultán kész is lemondani a trónról a dinasztia bármely tagja javára, kivéve a trónörökösöt, aki tudvalevőleg a nacionalistákhoz pártolt. Már pedig a kemalisták éppen a trónörökösöt szeretnék a trónra juttatni, mert ezzel az egész birodalomban a nacionalisták programja érvényesülne.

A görögök visszavonulásukban mindenütt felgyújtják a városokat és a falvakat. Izmidben a görög katonaság lemezárrolta a zsidókat és a törököket. A barbarizmus megvizsgálására nemzetközi bizottság utazott Izmidbe, ahol a helyszínen fogja megvizsgálni, kit tényleg ezekért az embertelen cselekedetekért a felelősség.

lebélyegzetlen germán lei nem érvényes, a bélyegzés nem is történt országosan és kötelezően, sőt most kiadott beváltási rendeletben sincs a leibélyegzett és a leibélyegzetlen között megkülönböztetés és az állami bankok most mégsem akarják a leibélyegzetlen Banca Generala-bankjegyeket beváltani. A forgalmi terminus pedig július 31-én lejár.

Teljesen érthető, ha a közönség ideges és arról beszél, hogy az állam polgárai megkársoznak. Kolozsvár kereskedői, akik vasárnap az iparkamarában, ebben a tárgyban értekezletet tartottak, további kormányintézkedésig, arra az álláspontra helyezkedtek, hogy *germán pénzjegyeket hétfőtől kezdve egyáltalában nem fogadják el*. A kamara vezetősége és a Sfatul Negustorec jelenleg azon fáradozik, hogy a kormányt a beváltási határidő kitolására és az összes — leibélyegzett és leibélyegzetlen — Banca Generala-bankjegyek beváltására bírja.

Kolozsváron a bankok sem fogadják el Generala bankjegyeket, mert a Banca Nationala indokolatlanul visszautasítja a beváltásra beadott bankjegyeket és így most már a bankok sem vállalják az átcserélés kockázatát.

Újabb hír Trockij letartóztatásáról

Varsó, július 10. (R. T. I.) A lengyel repatriáló-bizottság elnöke táviratozza Moszkvából, hogy *Lenin* és *Trockij* között súlyos ellentét merült fel. *Trockij* polgárháborúval fenyegetőzött, mire *Lenin* utasítására letartóztatták és fogva tartják.

A román-orsz tárgyalások

Bukarest, július 10. (R. T. I.) A román és orosz kiküldöttek ma találkoztak a Dnyeszteren, Cetatea Alba mellett egy román hadihajón. A tárgyalás a prelimináris feltételek körül folyt, amelyek a román-orsz összeköttetést szabályozni fogják.

A lengyel kamara ratifikálta a román-lengyel egyezményt

Varsó, július 10. (R. T. I.) A lengyel diéta ratifikálta a Bukarestben kötött lengyel-román egyezményt. *Rosse*, a ratifikálási javaslat előadója, nagyobb beszédet tartott. A Romániával kötött konvenció kötelezi mindkét államot egymás kölcsönös megvédésére keletről indokolatlan támadás esetén. Mindkét állam kötelezte magát, hogy kölcsönösen tájékoztassák egymást külpolitikájuk menetéről. Háboru esetén — a szerződésben megállapított háboru értve — egyik kormány sem köthet a másik hozzájárulása nélkül fegyverszünetet. A szerződés tartama 5 év és csak 2 év múlva mondható fel. Mindkét állam kötelezte magát, hogy nem köt egy harmadik állammal szövetséget, a másik állam előzetes értesítése nélkül.

Villamos vasut, vásárcsarnok és tisztviselőtelep

Nagy építkezési tervek — Csak pénz nincsen

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Nagyszabású tervek foglalkoztatják a város vezérembereit. Így például komolyan kísért ismét a villamos vasut felépítésének évtizedek óta vajdó terve. Illetékes helyről nyert információk szerint, ha a városi villamosművek megfelelőbb bérleti ügye elintéződik, akkor azt a céget, amely megkapja a bérletet, a villamos vasut felépítésére is kötelezni fogja szerződés.

A villamos vasutal kapcsolatban előtérbe lép a szintén régóta tervbevetett vásárcsarnok felépítése. Az eredeti terv szerint ez a nagyszabású, modern és nélkülözhetetlen középület a Tornavivoda udvarán épülne fel. De ez a hely viszont túlságosan szűk ahhoz, hogy a villamos vasutat oda is elvezethessék s így új, megfelelőbb helyet kell a vásárcsarnok számára kijelölni.

A kidolgozás alatt álló új lakásrendelet, amely kimondja, hogy a hivatalnokok részére sem lehet senkinek a lakását elreklvirálni, tette szükségessé, hogy a tisztviselők elhelyezésével komolyan foglalkozzék a város. Ez a kérdés van a legelőrehaladottabb stádiumban, amennyiben a felépítendő tisztviselőtelep céljaira körülbelül huszezer négyszögölnyi területet parcelláztak a Rákóczi-uton. A tisztviselőtelep 70—80 modern lakásból állana. Egy-egy ház a hozzátartozó kerttel 250—350 négyszögölnyi telken épülne fel. Az új telep villamos megállót is kapna.

Ezek azok a tervek, amelyeknek a megvalósulása nagy hasznára lenne a városnak. A részletes tervezetek még az irászatok fiókjaiban vannak, valóra válásuknak csupán egy akadálya van: a városnak nincsen pénze.

Az angol-japán szerződés az angol alsóház előtt

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Berlin, jul. 10. Az angol kamarában hétfőn kezdik meg az angol-japán szerződés megbeszélését. *Lloyd George* ismertetni fogja e kérdés minden részletét. Beszédének anyaga részben még az Egyesült-Államok választól függ, amelyet most várnak. *Chamberlain* az alsóházban foglalkozni fog a flottaleszerelés kérdésével. Hallgatni fog azonban arról, hogy Amerika, tekintet nélkül a vele lefolytatott tárgyalásokra, végrehajtja e a flotta programját. Végül a népszövetség kérdése kerül majd szóba. *Balfour* számol be erről és közli, hogy a népszövetséghez negyvenyolc nép tartozik. A „Chicago Tribune” közli, hogy *Hughes* államtitkár politikai körökben kijelentette: szükségesnek tartja a versaillesi szerződés gazdasági határozmányai megszüntetését és ezen az új alapon kívánja megkötni a német-amerikai szerződést.

A dublini tanácskozások jó eredménnyel haladnak előre. Angol politikai körök remélik, hogy létre tudják hozni a két ország között a békét. *De Valera*, az ir köztársaság illegális elnöke hétfőn Londonba érkezik. Erről az elhatározásáról értesítette *Lloyd George* miniszterelnököt s közölte vele azt is, hogy hajlandó vele tárgyalni azokról a feltételekről, amelyek lehetségessé teszik a mindkét ország által óhajtott megegyezést.

A kolozsvári ortodox hitközség szakadása

Megbélyegzik a disszidenseket — Megkísérik az egység visszaállítását

— Az Uj Kelet tudósítójától —

A kolozsvári ortodox zsidó hitközség kebeléből a hivatalos év elején vallás-lelkismereti ürüggyel körülbelül nyolcvan tag kivált. A legtöbbjét nem becsületes vallási aggodalmak, hanem egyéni hiúságok és kicsinyes személyi és anyagi érdekek vezették. Az új alakulást ugyanis olcsó berendezkedés és nagy jövedelmek kilátásával lehetett nyíltan tenni. A tegnapi gyűlésen, amely a kiválással kapcsolatos ügyekkel foglalkozott, mindez nyilvánvalóvá lett. Kiderült, hogy ezek az urak nem tartották szem előtt a közérdeket és a hatóságoktól kezdve a vagyontalan hitközségi tagokig mindenkit félrevezetve, akarták megalapozni a maguk uralmát. Ezt a zsidótlan eljárást bélyegezte meg az ortodox hitközség tegnapi közgyűlése.

A gyűlésről a következő tudósítás számol be:

A szakadás

Vasárnap délután három órakor az ort. hitközség a nagytemplom udvarán rendkívüli közgyűlést tartott, amelynek kizárólagos tárgya a szefárd frakció kiválása volt.

Schwartz Jakab elnök részletesen ismertette a tárgyat és elmondta, hogy az év elején, mikor a hitközség közgyűlése a mindinkább növekedő községi terhek miatt a kultuszadó maximumát évi háromszáz leiről ötezer leire akarta felemelni, a városban híre kelt, hogy a hitközség e csoportja, állítólag vallási szempontból, egyet-mást kifogásolt. E kifogásokat azonban hivatalosan nem juttatta a vezetőség tudomására. Ez év január kilencedikén megválasztották a 70 tagú képviselő testületet, amelyből 38 a régi ciklusban is tagja volt e testületnek, úgyhogy rezsimváltozást ez nem jelentett.

Május hó 16-án a hitközség irodájában megjelent három hitközségi tag és bejelentett, hogy 85 tag kilépett a hitközség kebeléből és külön szefárd ortodox hitközséget alakított, amelynek alapszabályait a bukaresti vallásügyi kormány 1918/1921 számmal jóváhagyott.

Ez a jóváhagyás meglepő volt, minthogy figyelmen kívül hagyta az Erdélyben ma is érvényben lévő 1191/1888 számú miniszteri rendeletet, azonfelül a miniszter ez ügyben nem hallgatta meg a hitközséget, sem valamilyen központi hitéleti szervet és mai napig az illetékes zsidó tényezőket nem értesítette. A legszembeötlőbb hiba volt, hogy ezek az urak egy „besz din” ítéletét ki sem kérve, határozták el magukat e lépésre.

Minthogy a hitközség teljes világosságot akart ebben az ügyben, arra határozta el magát, hogy az új alakulathoz csatlakozott 85 tagot gyűlésen föl fogja világosítani. Ez a törekvés azonban a szefárd vezetők terrorja miatt megúsult. E hó 4-én, hétfőn reggel a hitközség arról értesült, hogy Werberger Áron, az ortodox hitközség szolgálatában álló metsző, váromlót vág a szefárdoknak, sőt a közbérgónidon marhat is. A község két mérsárosa, ifj. Pál Márton (Széchenyi-tér 38.) és Lebovits Testvérek (Malom-u. 8.) bejelentették, hogy huskimérsi engedélyükről lemondanak és a szefárdoknak mérik ki a köserhust. A község a változástól nem értesült idejében és tovább is vásárolta a húst, így a hitközség gabellaadóvédelmének nagyrésze a szefárdok kezére jutott. Ez a helyzet a hitközséget a köserhust árak leszállítására készítette, úgy, hogy a húst most gabellamentesen árulják, ami jelentékeny jövedelemcsökkenést jelent és megrendíti a hitközség intézményeinek fennállását.

Nem is lehet másképp védekezni, minthogy a gabella megváltását ezentúl fejadóban kell megváltani. Ezzel a rendszerrel összekapcsolódik egy egységes kultuszadó-rendszer is, amely lehetővé teszi a hitközség számára a 800.000 leles évi költségvetéshez szükséges pénz zavartalan megszerzését. Az előjáróság mindazonáltal megkísérelte a béke megteremtését és ebből a célból egy besz din összeállítását javasolja, lehetőleg olyant, amely a pártatlanságot mindenképen garantálná. Két csehszlovákiai és két romániai rabbi bíraskodna ez ügyben, el-

nőke pedig a beszercei főrabbi lenne. A metszőket, akik az ellenség első trombita-fúvására jogtalanul és lelkiismeretlenül elhagyták helyüket és a mérsárosokat bojkotálni kell. A vezetőket egyenként és összességükben anyagi felelősségre fogjuk vonni.

Schwartz Jakab elnök kitért a disszidensek által kifogásolt hitközségi kulturpolitikára. A közgyűlés résztvevői erre percekig tartó „Eljen a Tarbut” kiáltásba törtek ki. Azután érintette a Talmud Torával egybekötendő ipariskola ügyét, amelyet a közgyűlés nagyon rokonszenvesnek talált.

Dr. Fischer Tivadar beszéde

Most dr. Fischer Tivadar állott a szószóki emelvényre és általános figyelem mellett beszélt a cionizmusról, amely a világháboruban elfojtott áramlat volt, ma azonban mindenütt, ahol zsidók laknak, diadallal tör utat magának. Itt is eleinte csak kevesen értették meg ezt a gondolatot, de ma már a zsidó nemzeti eszmétől mindenki át van itatva. Tudjuk, hogy a fejlődés régi csapásán nem lehet haladni. Csak a nemzeti gondolat útján lehet az ősi kehillát, amely a zsidó összesség minden közügyére kiterjedt, ismét régi hivatásának visszaadni. Zsidó intézménnyel szemben legyen a hitközség szinte és becsületes és mondja ki bátran, hogy támogatni óhajt minden olyan intézményt, amely a zsidó nemzeti gondolatban fogant meg és amely ezt a gondolatot valóra is váltja. (Közbekiáltások: Ugy van!) Szögeztek le, hogy ha valaki azért távozik a községből, mert nem tartja kívánatosnak nemzeti intézményeinket, menjen Isten hírével. A cionizmus igazi áldozatkésztséget igényel. Ha száműzzük a cionizmust, akkor a zsidó szellemet száműztük. (Éljenzés és taps.)

„Erkölcstelen manőver”

Most dr. Pollák Sándor emelkedett szószóka.

— Sokan — ugymond a szószóka — még mindig vörös posztót látnak a cionizmusban. Pedig erre semmi ok nincs. A cionizmus két alapigazságot tartalmaz: az egyiket a proféta szavaival jelölhetjük „Ivri anochi”, a másik a szent akarat, hogy Palesztina Erec Jisrael legyen! Ha főlemelő vallásos cselekedet volt apáink részéről Palesztinába vándorolni és ott meghalni, akkor nem bűn odamenni és dolgozni. (Óriási taps.) Az alapigazságok miként való alkalmazásáról lehetnek eltérő vélemények, de ez részletkérdés és nem érinti az alapelveket. Ha a szefárdok csupán vallási aggályok miatt váltak volna ki, nem tudnék fölük megvonni bizonyos megbecsülést. De azt látjuk, hogy ezt a szakadást egy erkölcstelen manőverre használják fel oly célból, hogy hitközségünk rovására maguknak illetéktelen jövedelmet biztosítsanak. Ez ellen minden fegyverrel küzdeni fogunk. (Éljenzés.)

Pártokon felül

Schwartz Jakab elnök kifejti, hogy türelmes álláspontja van mindazokkal szemben, akik vallásos uton akarják Erec Jisraelt újraépíteni. En, mint munkás ember — ugymond — azokhoz csatlakoztam, akik nem csodáktól és a vélelentelel várják Cion megújulását, hanem saját munkájuktól és saját energiájuktól. Cionista vagyok, de az egység érdekében a hitközséget minden párton felül levőnek óhajtom. Legyünk türelmesek, győzzük meg egymást és álljunk el minden erőszaktól.

Hirsch Adolf tanácsos és Rosenzweig Emánuel felszólalása után Schwartz Ignatz a Poale Czedek nevében kér szót. Követeli az alapszabályok módosítását és a választójog kiterjesztését. A hitközségeket — ugymond — a szegény emberek tartják fenn a gabellapénzekből. A múlt évben a költségvetés 900.000 lei volt, ebből kultuszadó címén csak 58.000 lei folyt be. Kéri, állítsanak fel ipari szakiskolát. Kifogásolja az ujonnan megállapított gabelladíjakat és végül a hitközségtől eltávolított metszők bojkotálására hívja fel a hallgatóságot.

Kertész Salamon a Tarbut-kérdéssel foglalkozik. Figyelmeztet arra, hogy a hitközség a multban is áldozatokat hozott a kulturális ügyek előmozdítására, miért ne támogassuk most saját nemzeti iskolánkat.

Jakab Ernő elismeri, hogy a zsidóság ma már nemzeti alapon áll, de nézete, hogy a hitközségeket távol kell tartani a pártpolitikától.

Botrány egy disszidens miatt

Ezután Weisz Ignác, aki azok között van, akik a hitközségből kiléptek, kért szót. A község körében nagy izgalom keletkezik és sokáig nem engedik szóhoz jutni. Weisz mutatja a meghívót és hivatkozik arra, hogy neki joga van beszélni. Fellép a pódiumra és kijelenti, hogy nem engedi terrorizálni magát. — Le vele! — kiabálnak — menjen le onnan!

Klein Mózes: Mózes is meghallgatta Korachot, mi is meghallgathatjuk őt.

Több oldalról: Nem kell! Nem vagyunk reá kíváncsiak! — hangzik.

Weisz végül szóhoz jut és a következőket mondja: Mielőtt ide jöttem, rosszul informáltak. Azt mondták nekem, hogy dr. Fischer Tivadar a cionizmus szolgálatába akarja állítani a hitközséget. Örömmel hallottam, hogy ez nem így van. Minthogy én béke-párti vagyok...

Többen: Most meg már béke-párti!

Weisz: ... ajánlom ...

— Vonják meg tőle a szót, áruló! — kiáltják.

Botrány elkerülése céljából Schwartz Jakab elnök két percre felfüggeszti az ülést. Szünet után Zéling Samu, dr. Fischer Tivadar indítványával foglalkozva azt mondja, nincs semmi szükség kijelenteni, hogy zsidó nemzeti alapon állunk, mert ezt már nagyjaink és az összes rabbik megtették. Minthogy azonban a hitközség vallási testület, a politikába ne avatkozzon be!

A határozat

Dr. Fischer Tivadar mondotta el ezután feszült figyelem közben záróbeszédét. — Sajnálom — ugymond — hogy indítványomat kivetkőztették lényegéből. Mielőtt arra visszatérnék, reflektálnom kell a legőbb felszólalónak arra a kijelentésére, amely szerint, igenis, elismerik, hogy zsidó nemzeti alapon állanak. Ha így van, akkor a mozgalom hívei között nincsen is ellentét. En magam sem mondtam mást indítványomban csak le akartam vonni ennek az álláspontnak a konzekvenciáját. Nem elég, hogy folyton hangoztatjuk zsidó nemzeti mivoltunkat és nem teszünk semmit ennek bizonyítására. Tartalommal kell ezt megtölteni. Ha öntudatos zsidók vagyunk, kötelezettségeink is vannak. Nézzünk körül: minden felekezett, azonkívül, hogy istentiszteletet tart, a nemzeti kultúra istápolásával is foglalkozik. Ez a hitközség is foglalkozott — amíg tagjai magyar iskolába járatták gyermekeiket. Most, hogy van héber iskolánk csak természetesen, hogy ezt kell támogatnunk. És ki kell, hogy mondjam: a szefárdok nem a Sulchan Aruchól való eltávolodás félelme miatt ellenzik a Tarbutot, hanem az áldozatkésztségtől riadnak vissza. A békes megegyezés érdekében megállapodtam Schwartz Jakab elnök ural és dr. Pollák Sándor ural indítványomnak következőképen való módosításában:

1. Mondja ki a közgyűlés, hogy a lehetőség keretén belül minden eszköz felhasználandó az egység teljes megővására és visszaállítására.

2. A közgyűlés ünnepélyesen kijelenti, hogy pártokon felül és a Sulchan Aruch alapján állva, mint eddig, ezental is erkölcsi és anyagi támogatásban részesíti a zsidó nemzeti, vallási és kulturális intézményeket.

Az indítványt egyhangulag elfogadják. Rooz Izsák indítványára a megjelentek köszönetet szavaztak a közgyűlés elnökének és vezetőinek.

Ezzel a közgyűlés este 8 órakor végetért.

Im én ani il, mi il? Vöim 16 achsáv, emátaj? Teljesítse minden becsületes zsidó ember kötelességét a Keren Hajjesszóda! szemből!

A magyar szervezkedés és a zsidóság

A marosvásárhelyi gyűlés — Az asszimilánsok aktivitása

— Az Uj Kelet tudósítójától. —

A magyarság politikai aktivitásának és öntudatos szervezkedésének mellékhatásaként egyszerűen aktív lettek az asszimiláns zsidók is. Minden egyes magyar gyűlésnek megvann a maga „diszsidó”-szónoka, aki természetesen mindig a mögöttelező tömegek nevében beszél és egy lekicsinylő gesztussal akarja elintézni azokat az „eltévelyedetteket”, akik tudatára mertek eszmélni a zsidóság nemzeti különállásának és bele mernek kapcsolódni abba a hatalmas ujjászületési folyamatba, amely az egész világon magával ragadta a zsidó milliókat. Kicsinyes nyelvöltögetések ezek, amelyek csak arra alkalmasak, hogy a magyarság komoly szervezkedését úgy kifelé, mint befelé diszkreditálják. Ezzel a kérdéssel foglalkozunk mai vezércikkünkben is.

A marosvásárhelyi gyűlésről különben alábbi tudósításunk számol be:

Vasárnap délelőtt tartotta meg impozáns részvétel mellett a marosvásárhelyi magyarság szervezkedő gyűlését.

Dr. Péterfy orvos mint korelnök megnyitotta a gyűlést, amely után dr. Hajdu István ügyvéd állott fel szólásra és ismertetette a megalakuló szövetség programját. A gyulafehérvári határozatban lefektetett jogokat és a békeszerződésben biztosított jogokat kéri, a magyar-nemzeti kisebbség. Ennek kiküzdésére társadalmi, párt és felekezeti különbségeken felette álló szervezetet szükséges alkotni. Egyesüljenek az erdélyi magyarok — mondotta — s döntsék le a hazugságok tégláiból emelt falakat. Elfogadásra ajánlja a következő határozati javaslatot:

— Mondja ki a közgyűlés a marostordai és marosvásárhelyi magyar nemzeti szövetség megalakulását s jelentse be csatlakozását a kolozsváron megalakult magyar nemzeti szövetséghez, mint annak egyik tagozata.

A határozati javaslatához hozzászóltak Grandpierre Emil kolozsvári kiküldött. Kovács Elek a marosvásárhelyi polgári pár, Orbán Bála az megyei földmives szövetség nevében. Beszélte dr. Szoboszlai László ügyvéd és végül szólásra emelkedett dr. Sebestyén Miklós a zsidóság ama részének nevében, akik magyaroknak vallják magukat. A hitvallások napja van ma — ugymond — s egy kérdést kell tisztázni, egy olyan kérdést, amelyet csak a világháború viharai homályosítottak el s amely kérdés ezidőt nem is volt kérdés. Eltérőleg ama eltévelyedett testvéreinktől, — folytatta — akik külön nemzetiséget kívánnak alkotni, mi — ugymond — magyaroknak valljuk magunkat. Nem a leszármazás, a faj, adja meg a karakterisztikumot a nemzetiség fogalmához. Ha így volna akkor Sibinyáni Jank nem volna magyar, Disraeli nem volna angol, Heine nem volna német. Ahogy nem lehet senkire ráoktrojálni, hogy milyen hitet valljon, milyen istent imádjon, ugy nem lehet a nemzetiséget sem senkire ráoktrojálni. A magyar szó volt az első, amely ajkunkra jött, a magyar géniuszunk köszönhetünk mindent. Ezek szabják meg a mi utirányunkat — nem némely hittestvérek eltévelyedése. *Ettől nem tántorítanak el még a magyar készítőit sebek sem, mert ahogy megcsókoljuk a fenyítő apai kezet, úgy csókoljuk meg a minket üto magyar kezet is, amely olyan sok szeretettel volt irántunk. Szeretet, kegyelet és emlékezés e hármasság jelszó — fejezte be felszólalását — szorosán a magyarsághoz fűz minket.*

A közgyűlés ezután elfogadta a határozati javaslatot s kimondta a megalakulást. A szövetség elnöke lett báró Kemény Ákos, alelnök: dr. Hajdu István, dr. Szoboszlai László és Kovács Elek. A választmányba a zsidók közül beválasztották dr. Sebestyén Miklóst, dr. Fekete Andórt, Mestitz Henriket és Milhoffer Pált. (Ez utóbbi a status-quo izr. hitközség elnöke.)

Életünk gyermekeinkben teljesül. Magunknak adunk, ha a Tarbutnak adunk

HIREK

Az UJ KELET telefonjai:

Szerkesztőség:	.. . . .	977
Kiadóhivatal:	.. . . .	844
Zs. N. Sz.:	.. . . .	558

As olvasóhós

Közel egy éve, hogy hetilapból napilappá vált az „Uj Kelet”. E rövid idő alatt évek munkáját végezte el, rohamos tempóban fejlődött, gazdagodott és erősödött. Ma az „Uj Kelet”-ről a kívülről jövő elismerés tárgyilagos sága mondja, hogy a zsidóságnak legharcosabb lapja és általában a legjobb magyar nyelvű napilap egész Erdélyben. E dicséret hangzatos a magunk részéről talán hiúságnak, talán szerénytelenségnek tetszik, de nem az. Kötelességünk megírni és lenyomatni a közönség kedvéért, azokért az olvasóinkért és híveinkért, akik szeretetükbe fogadták az „Uj Kelet”-et és ezer baj és akadály ellenére kitartanak és tüntetnek mellette.

Kettőzött erővel igyekszünk a közvélemény minden nyugalanságát, baját, fájdalmát, eltitkolt panaszát kipuhatolni: éber elmével gondolkodunk azon, miként lehetne a meglevő bajokat elmulasztani s a keletkezőket megelőzni. És folytonos lelkes munkával igyekszünk szolgálni a zsidóság nagy nemzeti eszméjét, kifelé és befelé egyaránt. Igyekszünk megteremteni az egységet, hogy ez az eddig lenézett és elnyomott nemzeti kisebbség megkapja az őt megillető szabadságjogokat. Aki minket olvas, nem pusztán olvasónk, de katonánk és fegyvertársunk. Aki előfizet, nem csupán előfizetőnk, de anyagi segítője egy nagy és nemes ügynek. Nemszólva arról, hogy az „Uj Kelet” egyre fokozottabb módon igyekszik egyre többet adni olvasói táborának, hiszen ez a tábor is nap-nap után nagyobb. Kérjük a mi kitarító olvasóinkat, tartsanak meg továbbra is szeretetükben.

As Uj Kelet előfizetési árai:

Egész évre 360.—	L. Negyed évre..	100 L.
Fél évre ..	L. Egy hóra	40 L.

Egyes szám ára helyben, vidéken és pályaudvarokon 150 L.

— **Ma nincs munkaszünet.** Ma, a román Péter és Pál napján, nincsen hivatalos munkaszünet. Az üzletek nyitva tarthatók és az üzemek dolgozhatnak. A lapok holnap a rendes időben jelennek meg.

— **Tudnivalók a XII. cionista kongresszusról.** A XII. cionista kongresszus karlsbadi előkészítő irodája a következőket közli velünk: Tribünjegyeket nem az iroda ad ki. Azok az elvtársaink, akik elhatározták, hogy Karlsbadba utaznak, forduljanak az országos szervezetekhez. A július 16-ig érkezett jelentkezéseket az országos központ elküldi az előkészítő irodának és ez később tudatni fogja az országos szervezettel, hogy hány tribünjegyet tartott fenn részére. Ezeket a jegyeket nem korlátlan számban bocsátják ki, tehát arra senki ne is gondoljon, hogy az összes ülésekre kaphat tribünjegyeket. A kemolyan résztvenni akaróknak meg kell majd elégedniük, ha egy-egy ülésen jelen lehetnek. A tribünjegyek mennyiségét valószínűleg a sékalfizetők számarányában fogják szétosztani. A vendégek elszállásolása biztosítva van ugyan, de lakást csakis azok részére tartanak fenn, akik erre való igényüket a jelzett határidőn belül az országos központnál bejelentették. A napi életszükséglet 50 cseh korona. Tekintettel arra, hogy az ifjusági szervezetek tömegesen fogják képviseltetni magukat, ezek részére állóhelyeket fog kiadni az előkészítő iroda s ellátásukról, valamint lakásról is gondoskodni fog.

— **Lengyelország elismeri a Palesztina-hivatalokat.** Varsóból jelentik: A kormány a kerületi főnökökhez körlevelet intézett, amelyben elrendeli a Varsóban székelő központi Palesztina hivatalal való érintkezést minden olyan ügyben, amely zsidó palesztinai ügyekkel vonatkozásban van.

— **Bialik-matiné.** A Cere Cion egyesület kolozsvári csoportja vasárnap délelőtt tíz órakor az Urániában Bialik harmincéves iról jubileuma alkalmából matinét rendezett nagy sikerrel. Az író munkásságának méltatását Hammer Arje héberül, Hamburg József pedig magyarul fejtette ki, mindketten alapos és lendületes tanulmányban. Baróti Erzsébet Madárhoz című Bialik-verset szavalta, azután R. Lorbeer Ilona énekelt két Mendelssohn kompozíciót nagy sikerrel. A műsor első részét Mechlovits Batja egy Bialik-vers elszavalásával fejezte be. Szünet után a somér cserkészcsapat adta elő Bialik Techezakna című dalát, amit tomboló tapsal honorált a közönség. Nagyon tetszettek Ruwinski dala, Lengyel Vilmos szavalata és Simon Tibor előadása. Az egyes énekszámokat Léderer Ilonka zene tanárnő kísérte zongorán nagy megértéssel és finom művészettel. A rendezést a fiatal somerek látták el sok tapintattal és ügyességgel.

— **Alhir Balfour haláláról.** Több lap Balfour haláláról közölt híreket. A „Telegraphen Compagnie”-nak az a híradása, hogy Balfour Arthur James lord volt angol miniszterelnök és miniszter meghalt, nem felel meg a valóságnak. Az alhirnek a hécsi lapok csaknem kivétel nélkül feltek. Most azután a Wolff-ügynökség Londonból hivatalosan megcáfolja Balfour lord halálhírét, annak megahitásával, hogy nemrég elhunyt Balfour of Burleigh skót államtitkár és nyilván vele tévesztették össze Balfour lordot, aki különben a legjobb egészségnak örvend s ha igaz a régi újságíróbabona, még sokáig fog élni.

— **A japán trónörökös: Ogaszer-szágban.** Nápolyból jelentik: Hirohito japán trónörökös Tulonból ideérkezett.

— **A „Gaulath Achuza.”** Több oldalról jött érdeklődésre az Achuza igazgatósága a következőket közli: A szervezetet célja, hogy tagjai számára a Palesztinába való kivándorlást elősegítse és hogy tagjait egy Palesztinában létesítendő erdélyi kolóniába tömörítse és megélhetésüket ott biztosítani. Erre a célra a szervezetet földet vesz a Zs. N. Alaptól, vagy más palesztinai érdekeltségtől. A vásárolt földeken, amelyek tagonként nem lehetnek nagyobbak száz dunamnál, azaz tizenöt katasztrális holdnál, mintgazdaságokat rendeznek be, amelyeket szövetségi alapon vezetnek. A kivándorlóknak lakásokat és gazdasági épületeket emelnek. A szükséges tőkét a szervezet teremti elő. A tagok három kategóriába tagozódnak. A legminimálisabb hozzájárulás 2 ezer lei, amelyet 50 leies havi részletekben fizetnek be. Az ilyen üzletrész tulajdonosa száz dunamos örökberletre tart igényt. A második kategóriába azok tartoznak, akik annyit fizetnek be, amennyi a részükre kiutalendő földrészt felszerelésére és egy évi megművelésére elég. A harmadik kategóriában azok vannak, akik a föntiek felül lakóházat és gazdasági épületet is építenek. Végül a negyedikben olyan tagok foglalnak helyet, akik annyit fizetnek be, amennyi az első kategóriába tartozók segélyezésére is elég. Ennek ellenében a negyedik osztályba tartozók azonnal kivándorolhatnak és teljesítményük után fizetést kapnak, amíg a második és harmadik kategóriába tartozók csak a szervezet által előírt sorrendben vándorolhatnak ki. Az első kategóriába sorolt tagok csak az első évi termés learatása után helyezhetők el. Ha a tagok nagyobb része már kint lesz, dönteni fognak arról, hogy továbbra is szövetségi alapon dolgoznak-e, vagy áttérnek a magángazdálkodásra. A szervezetet kolozsvári címe: Gaulath Achuza, Görög templom-utca 16.

— **Tessitori Nóra és Zsembery Elvira erdélyi estélyei.** N. Tessitori Nóra, az ismertnevű, tehetséges szavalóművésznő és B. Zsembery Elvira jónévű zongoraművésznő Erdély furdóhelyein és nagyobb városaiban közös műsoru estélyt rendeznek. A turné tulajdonképeni folytatása Tessitori Nóra sikerült téli szavaló estélyeinek.

— **Betörés.** Dr. Török Sándorné Szentegyház-utca 40. számú lakásába vasárnap délután betörték és elloptak huszezer lei értékű ékszert. A nyomozás megindult.

A Kőváry-Kökény-Boross kabaré-estély iránt, mely 14-én és 15-én lesz a sétatéri kioszkban, óriási az érdeklődés. A jegyek nagyrésze már elővételben elkel, a megmaradtakat az Ivánfi és Tsa „Orient” ügynökség Str. Juliu Maniu (v. Szentegyház-u. 6), Neumann M. ruházlete és a kioszk főpincére árusítja 30 és 20 lejes áron, melyekhez hozzászámítatik a jegyadó.

A csehszlovákiai zsidó menekültek. Párisból jelentik: A zsidó delegációnak a Brünnből kiutasított zsidó menekültek érdekében tett intervenciójára a párisi csehszlovák kiküldött kijelentette, hogy a cseh kormány csak azoknak a menekülteknek adhatja meg a lakhatási jogot, akiknek a kérelmét a lengyel konzulátus véleményezte s akiknek cseh területen való tartózkodása nem veszélyes az államra. Azok a zsidók, akik a lakhatási engedélyt megkapják, a cseh területen élő többi külföldivel egyenlő bánásmódban fognak részesülni.

A Palesztina-kérdés az olasz kamarában. Rómából jelentik: A olasz kamara egyik legutóbbi ülésén Mussolini fascista képviselő első parlamenti beszédében a Palesztina-kérdéssel is foglalkozott. Azt mondta, hogy Olszországnak ebben a kérdésben a pápa és Anglia álláspontja között kell választania. Nem kételkedik abban, hogy a „zsidó nemzeti otthon” jelszava csak kifogás az angol imperializmus számára. Ezért azt kívánja, hogy Olszország támogassa a pápa tiltakozását Anglia ál-, filocionizmusa ellen.

A naszdóli ügy epilógusa. Az Uj Kelet egyik nemrégben megjelent számában e címen megírtuk, hogy Naszdón a főszolgabíró békéltető gyűlést hívott össze. E közleményünkbe sajnálatos tévedések csuszak be. Informálónk szerint ugyanis a főszolgabíró választási célokból rendelte el a közgyűlés összehívását. Ez nem felel meg a tényeknek, valamint az sem, hogy az iratoknak dr. Niemerowér bukaresti primrabbihoz való felterjesztését ígerte. Nem igaz, hogy Schorr Chaimról nyilatkozott volna. Minthogy a Zsidó Nemzeti Alapra való gyűjtést senki sem kérvényezte, a főszolgabírónak nem volt alkalma a gyűjtést engedélyezni.

A zsidó munkáspártok és a palesztinai helyzet. Jeruzsálemből jelentik: A zsidó munkásszervezetek végrehajtóbizottsága közös értekezleten foglalkozott a helyzettel, amelyet Sir Herbert Samuel beszéde teremtett Palesztinában. Elhatározták, hogy tiltakoznak a zsidók jogainak megsorbitása ellen és felszólítják a külföldi zsidó munkásszervezeteket is, hogy tiltakozzanak a rendszabály ellen. Figyelmeztetni fogják a cionistákat, hogy intenzívebben dolgozzanak az ujjáépítés érdekében és tegyék lehetővé, hogy a jövő évben százezer zsidó vándorolhasson Palesztinába. A határozati javaslat kimondja, hogy Prágában összeülő nagy cionista végrehajtóbizottság szolgáltassék fel a zsidó munkásság érdekeinek védelmére. Keressen módot, hogy a gyarmatokon a munka zavartalanására fegyveres biztosítékok álljanak rendelkezésére. Együttal pedig lássanak hozzá, hogy az arab és zsidó lakosság között az ellentétek elsimuljanak.

Orvosi terminológia. Hasznos könyz jelent meg nem régen az erdélyi könyvpiacra: dr. Engelberg Oszkár „Orvosi terminológia” című szakkönyve. A kiváló szakértelemmel gondosan összeállított segédkönyv uttörő ezen a téren. Bő tartalma felöleli az egész magyar-román és román-magyar orvosi terminológiát és hasznos segédforrás minden orvosi munka elvégzéséhez. Az új szakkönyvet az Erdélyi Orvosi Lapban dr. Hatiegan Gyula, a kolozsvári egyetemen a belgyógyászat tanára ismertette.

Öngyilkosság. Kucik Mária nap-számosnő szombat este Pata-utca 45. számú lakásán felekasztotta magát és meghalt. Tettét életuntagság miatt követte el. Dr. Ostatea tiszti orvos elrendelte a halott felboncolását.

Angliában volt internált osztrák-magyar alattvalók podgyászai. A bécsi román követség arról értesít Erdély lakosságát, hogy a napokban Salzburgba érkeztek a háboru alatt Angliában internált volt osztrák-magyar alattvalók podgyászai. A podgyászok tulajdonosainak nagy része ismeretlen és ezért minden érdekelt jelentse be a kolozsvári belügyi államtitkárságon nevét, pontos címét és az Angliában hátrahagyott podgyászának tartalmára vonatkozó adatokat, hogy annak hazaszállítására intézkedhessenek. Közlebbi felvilágosítás a belügyi államtitkárságon szerezhető be.

A bécsiek kenyere. Bécsből jelentik, hogy a közlemezési minisztérium az érdekeltekkel egyetértőleg rendeletet adott ki, amely a kenyérsütést szabályozza. Eszerint július 11-étől kezdve 3 dekás és ennél nagyobb kenyereket is süthetnek a pékek, mégpedig fehér lisztből. A kenyér árát a pékiparosok testülete hétről-hétre fogja megállapítani. Az első hétre a 32 dekás fehérkenyér árát 34 koronában állapították meg. A viszontelárusítók kenyerenként 2 koronát kapnak. Megengedték a pékeknek a dara és a vizes kétszeresült készítését is.

Köszönetnyilvánítás. Mindazok kik felejtethetetlen jó nóm, illetve drága édes anyánk elhunytá alkalmával részvétellelkel felkeresni szivesek voltak, fogadják ezuttal meleg köszönetünk.

Harnik Juda és gyermekei.

Ismét kapható Földes világhírű Margit krémje (szappan, pudor, mely pár nap alatt údév, szép, rozásás, simává teszi az arcot. Különlet szepít, mélyfoltot, minden bőrbajt. Zsirtalan, ártalmatlan, rögön szepít. Kapható mindenütt.

KOZGAZDASAG

A szén ára Csehszlovákiában. A szén árát a csehszlovák közmunkaügyi minisztérium 1921. július elsejei érvénnyel egyes tárnák számára mmászáknak 11.— és 19.55 koronában, illetve 18.— és 17.80 koronában állapította meg: darás-, illetve porszén szállításánál. Ezekbe az árakba azonban még nincsenek beleértve a szénilletékek, a szénadó és a 4 filléres állami kezelési költségek.

Csehszlovák árukereskedelmi Galacban. A csehszlovák külkereskedelmi hivatali jövedelméből — prágai jelentés szerint — a csehszlovák kormány Galacban egy raktárhelyiséget vásárolt.

Töröltetni akarják az Adria tőzsdéi jegyzését. Budapestről jelentik: Az Adria Tengerhajózási r.-t. beadványt intézett a Tőzsdetanáchoz, amelyben részvényei tőzsdéi jegyzésének megszüntetését kérte. A tanács állítólag visszautasította a kérelem teljesítését.

Kertészeti kiállítás. A kolozsári Kereskedelmi és Iparkamara a bukaresti csehszlovák követség értesítése alapján tudatja az érdekeltekkel, hogy Brünnből augusztus 14—21 között kertészeti mintavásárt és kiállítást rendeznek. Részletes felvilágosítást a kereskedelmi és iparkamara ad.

A bécsi nemzetközi mintavásár. A bécsi nemzetközi mintavásár igazgatósága arról értesíti a külföldi kereskedőket és iparosokat, hogy az utolsó jelentkezési határnapot július 15-én állapították meg. A vásárra utazók a külföldi kormányok részéről is lényeges kedvezményekben részesülnek.

Valutapiac:

Bukarest, jul. 9. Márka 95—95½, leva 70—71, font sterling 350—355, francia frank 575—585, svájci frank 1050—1110, líra 310—315, drachma 370—375, dollár 65—65½, arany 195—200, ezüst 828, osztr. kor. 10—10¼, magyar korona 27—28, szokol 95—97, lengyel márka 4.60—4.80, dinár 180—185.

Páris, jul. 9. Bukarest 18½, London 4662½, Newyork 1255½, Róma 60—, Svác 211—, Prága, 16¼, Berlin 16¼, Bécs 31¼, Hága 410¼, Athén —.

Zürich, jul. 9. Bukarest 830—, Berlin 787—, Amsterdam —, Newyork 596—, London 2210—, Páris 4782—, Milano 2825—, Brüsszel —, Kopenhága —, Stocholm —, Krisztiania —, Madrid —, Prága 785—, Budapest 222½, Zágráb 385—, Buenosayres —, Varsó 32—, Bécs 91—, osztr. leb. kor. 83—.

SPORT

A kolozsvári footbalsport lezülése. Aki figyelemmel kíséri a kolozsvári sportéletet, az utóbbi hetek footbalmérkőzésein szomorúan kellett tapasztalnia a sportnívó rohamos süllyedését. Amilyen fáradságos munkával némi sportot tudtak teremteni Kolozsváron, olyan könnyelműen nézik a sport hivatott vezetőit, miként pusztul el hetek alatt, amit néhány lelkes ember nagynehezen létrehozott. Aki az utóbbi időben végignézte egyik-másik mérkőzést, az nem sportot, hanem brutális és életveszélyes viaskodást láthatott, amiben szabadjára eresztett szenvedélyekkel vett részt a közönség egy része is. Némely footbalisták nemcsak az általános sportszempontokkal szakítottak, hanem megfélekedtek az általuk üzött footbalsport szabályairól is. Bosszankodás nélkül már nem lehet nézni, hogy mire ragadtatják el magukat egyes sportolók: a gáncsolások, az ugynevezett talpalás, amellyel ellenfelek fején is el akarják érní a labdát, a hátulról észrevétlen aláfékvés és más olyan tiltott életveszélyes mozdulat — hogy a kézzel való lökésről vagy elrántásról ne is beszéljünk — amelyekért mindenütt a világon súlyos büntetés, a játéktól hosszab-rövidebb időre való eltiltás jár, a kolozsvári sporttelepen megszokott és elfogadott játékmóddorá vált, ugyannyira, hogy a mérkőzést vezető bírák is már csak ritkán torolják meg. Tegnap az egyik mérkőzésről egymásután vitték ki ennek az elfajult sportnak az áldozatait és volt egy pillanat, amikor egyszerre haton fektűtek a porban. Vegye tudomásul a sportszövetség és vegyék tudomásul a sportegyesületek, hogy a legbiztosabb uton vannak a jóézésű, sportkedvelő közönség elriasztásához, amely sportot és csak sportot akar, ellenben utálattal fordul el attól a barbár tempótól, amellyel némelyek küzdő ellenfeleiknek azoknak testi épsége árán akarnak győzni. És utálattal fordul el mindazoktól, akik elvakultságukban, az igazi sporttal semmiféle kapcsolatban nem lévő szenvedélyektől eltelve, elősegítik és lehetővé teszik a sportolás teljes lezülését. A tiszta és a nemes sport érdekében elvárjuk a szövetségtől és az egyesületek vezetőseiktől, hogy megállítsák ezt a hanyatlást és bármilyen áron is megakadályozzák a kolozsvári sportélet további elfajulását. A footbalsport jölteszik, ha minden szabálytalanságot a vétkes játékosnak a mérkőzésből való kizárásával büntetnek meg, az egyes klubok és a szövetség pedig szabjon ki minden esetben példás büntetést a sport lezüléstőlre és tartson rendet a tribünön is. Ha ez nem történik meg, rendes és a sportot szerető ember el fogja kerülni a vad csaták színhelyévé alacsonyított sporttelepet.

Vasárnapi eredmények. KAC—Victoria 2:0 (0:0). Az első félidőben mindkét csapat tapogatózott, némelykor egy-egy melegebb helyzet a kapuk előtt, amit azonban könnyen elhárítanak. A második félidőben a KAC, kifulladásra a Victoria védelmét, döntő fölénybe kerül, ami a Victoria játékosait, még kolozsvári pályán sohasem látott durva játékra bírja. Fokozódott ez, amikor a Victoria balfedezete 16-oson belül kézzel letti a labdát és a megítelt 11-est Barabás I. góllá érvényesíti. Leírni nem lehet azt a késhegyig menő életveszélyes és durva játékot, amit a Victoria a gól után produkált. A 30. percben a lövésre készülő Raduhot (KAC), Komáromi oly csúnyán gáncsolja el, hogy az összeesik és a mentők viszik le a pályáról. A megítelt 11-est nem is annyira a Victoria játékosai, mint inkább a vezetői, nem akarják akceptálni. A Victoria elnöke, vezérkarával bevonul a pályára és nagy szóbeszéd és sok huza-vona után enged meg, hogy a 11-est rugják, melyet Barabás I. újra góllá érvényesít. A Victoria belátva, hogy egyenlítőiük teljesen lehetetlen, legalább a játékosokon akarták megbosszulni magukat és minden labdarámenésük után jajszó, csontzene volt látható. Majd Vég (Victoria), oly szerencsétlenül fut össze Deákkal, aki szintén veszélyesen játszott, hogy Vég is a mentők viszik le a pályáról. A durvaságokat egyébként az indiszponáltan bíraskodó Adorján (NFÉ) azzal torolja meg, hogy a magukról megfélekedzett játékosokat kiállítja, úgy, hogy a mérkőzés teljes sötétségben ér véget. A KAC 7 játékosával szemben a Victoria 8 játékosával vonul le a csata színteréről.

Haggibber—KMTÉ 4:0 (3:0). Bőr: Molnár

Előzőleg a Haggibbor tartalékos csapata játszott a szimpatikus munkáscsapatával és azt 4:0 eredménnyel győzte le. A mérkőzés mindvégig fair volt.

KAC II.—Victoria II. 2:1 (0:0) Biró: Jordáky. Haggibbor új.—Victoria új. 3:0 (1:0) Biró: Blomberg (Victoria). A Haggibbor ifjúsági csapata ma kétszertelenül Kolozsvár legjobb ifjúsági együttese. Csatlósora és azt támogató hátsora, majd a közvetlen védelem teljesítményéről és szép összhangzásban lévő játékaról, mintát vehetne bármely kolozsvári I. csapat. Legerősebb ellenfelét a KAC új. csapatát legutóbb 2:0 arányban verte. A mai mérkőzésen Blomberg (Victoria) bíraskodott oly módon, hogy a Haggibbor a II. félidőben mint bírót nem akarta akceptálni. A tribünön tartózkodó Suciú ur felállt és azt mondta: „Parancsomra a csapatok bevonulnak a pályára”, Természetesen ezek után, nehogy azt mondják, hogy a Haggibbor új. csapata fél az esetleges vereségtől, Blomberg ur bíraskodásával folytatták a mérkőzést és állandó főlény mellett győzték 3:0 arányban.

Nagyváradi: UTK—Egyetértés 3:2.

Brassó: Brasovia—MTK. 1:0 (0:0). Az MTK váratlan vereséget szenvedett a revanche mérkőzésén.

Szatmár: Törökvs—Nagyváradi Matikabea 2:0 Biró: Studnick.

Rómán Péter-Pál napi mérkőzések: Ma délután a CFR komplett csapata a klubba visszatért játékosaival megerősödve veszi fel a küzdelmet a Haggibbor ellen. A mérkőzés teljesen nyílt. Előzőleg a Haggibbor BTC csapata játszik a CFR old-boy ellen. A BTC a Haggibbor kebelében alakult és csak Baumzweig nevű futballisták játszhatnak benne. Teljes címe Baumzweig Torna Club. Tehát külön érdekessége és szenzációja lesz a napnak a tizenegy Baumzweig játéka.

Új zsidó sportegylet. Déváról jelentik, hogy az ottani zsidó középiskolai tanulók önálló sportegyletet alakítottak. Az új sportegylet tagjai 14—18 éves zsidó középiskolai tanulók. Az alapszabályokat jóvá hagyás céljából felterjesztették a belügyminiszterhez.

SZÍNHÁZ

Magyar Színház heti műsora:

Kedd: Hamlet. Részben új szereposztással. Előadás kezdéskor a nézőtérre vezető ajtókat bezárják.

Szerda: Gróf Rinaldó. Operette-repriz. Kabdebó Duci vendégszínházával.

Csütörtök: Faust. I. II. és III. felvonása. Folescu Györgynek a bukaresti opera tagjának vendégszínházával. Utána: A szentpétervári cári opera három tagjának — Smirnova primaballerinának Romanov és Obanov balettáncosoknak fellépése. Premiere helyarákkal. Előadás kezdéskor a nézőtérre vezető ajtókat bezárják.

Péntek: Tatárjárás. Utolsó színházi előadás a szünidő előtt. Sümegi Ödön bucsufellépése. V. Hegyi Lili vendégszínházával. Rendes helyarákkal.

Szombat: A vörös plakát. Mozgófénykép előadás. Szenzációs amerikai dráma. Kezdeté 5 órakor, 7 órakor és 9 órakor. Igen olcsó helyarákkal. 7, 8, 9 lei.

Vasárnap délelőtt: 10 órakor gyermekelőadás. Válogatott ismeretterjesztő látványos és humoros filmműsorról. Gyermekeknek mesél dr. Csillag István. Rendkívül olcsó helyarákkal.

Vasárnap délután: A vörös plakát. Kezdeté 3, fél 5, 8, fél 8 és 9 órakor.

Hétfő: Xa-Xa, vagy: Az elrabolt hercegisasszony. Első rész. 6 felvonás. Kezdeté 5, 7 és 9 órakor.

A színház iroda hírei: „Gróf Rinaldó”. Új betanulással s új szereposztással fog színrekerülni szerdán este a legszebb operettek egyike, a „Gróf Rinaldó”. Kabdebó Duci vendégszínház fog ez előadás keretében fellépni s a főszerepeket Leóvey, Sümegi, Nagy Gyula, Hort Rózi fogják játszani. — „Szókimondó asszonyosság”. Ma este Saidu nagy szerző színműve, a „Szókimondó asszonyosság” kerül színre Baróti Brzsilvel, Janovics Jenővel, Tarayval, Lengyellel, Oláh Ferenczel, Mihályfiyal a főszerepekben. — Sümegi Ödön bucsuja. Pénteken este lesz a Színkörben a szünidő előtti utolsó előadás. A „Tatárjárás” kerül színre s ennek az előadásnak a keretében fog bucsuzni Sümegi Ödön.

A mozgófilm műsora: Egyetem-mozgó: Kedd, szerda a bukaresti Apolló cég legújabb szenzációja az „Indiai bosszú”. Irónkesztő, kalandoktól tulított mesei dráma, főszerepekben Edith Melle és Harry Liedtke. Egy millió dolláros újságkiadás izgató eleményei, a világ minden részében. — Uránia-mozgó: hétfő, kedd, Ahazverus, a bolgár zsidó az Ufa-gyár utolérhetetlen remeklése, főszerepekben, a nagy tragikus színész Carl De Vogt. A bibliai történet tragédiája, ki eltaszította háza küszöbéről az ésszeroskadó üdvözít és ezért azt a rettenős büntetést nyerte, hogy az utolsó ítéletig bolyongania kell szerte a világban, soha el nem nyerve, a sir mindent feledtető nyugalmat. Első rész címe: „A sírok szerelmese”. Szerda

csütörtök, ugyan-e film második és befejező része: „Bűn, amelyre nincs bocsánat”.

A Színkör-mozgó: Folyó hó 18-án, hétfőn indul el diadalutjára a Színkör-mozgóban egy amerikai csodafilm: „Xa-Xa”, az elrabolt hercegisasszony, mely The Lost City néven, az Ujvilág legnagyobb tavalyi mozszenzációja volt. E film a világ legmonumentálisabb méretű, káprázatosan fényes kiállítású, meséjében, kivitelében teljesen újszerű állatfilmje. Remeke az e fajú filmeket nagy előszeretettel készítő amerikai Selig-gyárnak, mely azokra ha kell, pazar kézzel dobálja a dollárok millióit. Az afrikai ösrengeteg, a rettenős dsungelek rejtelmes világa között reánk e képekről, idagaszertű, pompás növényzetével, csordaszám nyugtázó szernyi vadállattal és az ezeknél még veszedelmesebb benszülött törzsekkel, fehér kalandorokkal, arab rab-szolgasadás hordákkal. Nemcsak elsőrangú művészi teljesítmény e film, hanem bámulatos, háborzongatóan bravuros állatszeliidőit mutatványok végszakadatlan láncolata is. A címszerepet Juanita Hansen, a new-yorki Metropolitan színház művésznője, Amerika legihresebb és legszebb filmstarja alakítja, oldalán kiváló művésze gyűtessel, kik vele együtt mindent elkövetnek, hogy a népszerű Armand Galopin, lehetetlenül mozgalmas, idegizgató, valósággal léleketet elállító, csapongó fantáziával megirt szenariómát sikerrel és élet-hívességgel elevenítsék meg. A filmsorozat öt részben kerül bemutatásra, de a film főlépítése oly ügyes, hogy az egyes fejezetek, önmagukban befejezettek, kerekded egészek, melyek csak főhősök és a cselekmény egysége által függenek össze és külön-külön is élvezhetők.

Főszerkesztő: DR. FISCHER JOZSEF
Felelős szerkesztő: MARTON ERNŐ
Kiadó: KADIMA kiadóvállalat részv.-t.
Szerkesztőség: Calea Reg. Ferdinand (volt Perona József-ut) 46.
Kiadóhivatal: Szentlélek-utca 1/a.

NEUMANN M.

férfi fiú- és leányka-ruha áruház
CLUJ—OLOZSVAR, — FÖTER.

Fresko férfi-öltöny tisztá gyapju Lei 750.—

Externa nemzetközi szállítási és vámolási vállalat

Központ: Oradea-Mare.
Fiókok: Biharpüspöki, — Bihar-keresztse, — Nagyszalonta, Kötégyán, Halmi

Nemzetközi transportok. Állandó gyűjtővagonok Wienből, Budapestról és a külföld nagyobb városából. — Állandó belföldi gyűjtőforgalom. Sürgőnyeim: „EXTERNA” — Oradea-Mare

GRÜNFELD-nél

Oradea-Mare, Str. Saguna (volt Kapucinus-utca) 6
Pontos kiszolgálás!! — Szolid árak!!

DEUTSCH K. I.

üveg és porcellán nagykereskedés r. t.
Oradea-Mare — Nagyvárad,
Str. Nicolae Jorga, v. Zöldfa-u. 4.
Telefon 71 Interurban

Állandó nagy készletek fehér, kristály, üveg, karlsbadi porcellán, díszmű- és konyhaberendezési cikkekből.

Restaurant Bihar étterem (volt Lloyd)

ujjonnan átalakított télkerthelyisége GRÖSZ FARKAS és STEIER DÁVID vezetése alatt 300 személyre berendezve MEGNYILT!
LAKODALMAK és BANKETTEK rendezését jutányosan vállaljuk
ORADEA-MARE
אונטער דער לייטונג ר' מנחם זאב
נראם שד"ר ש"ב בקהל ראם נאלאמא תחת דגל הר"ר מוחר"ר יוסף צבי דושינסקי שליט"א
(NAGYPIAC TÉR)

Befőttes- és üborkás-üvegek megérkeztek

prima minőségben legolcsóbb árban kaphatók

Táblaüveg — Ablaktapasz
Kristályfehér üvegáruk —
Porcellánáruk — Wilhelms-
burgi kőedény — Keretlecek
waggontételben is kaphatók

Komlós Testvéreknel

ORADEA-MARE — NAGYVÁRAD
Kérjen árajánlatot!

A legjobb rum- és likőr-essenciák

a legolcsóbb árban kaphatók

Glück Henrik gyárában
Oradea-Mare (Nagyvárad) Calea Vict. 1253
(volt Kolozsvári-u.) 74

MEGKEZDÖDÖTT!

a Feuerstein áruházban

Str. Regina Maria (Deák Ferenc u.) 12
(Minorita templom mellett)

Óriási tétel női harisnya, keztüti, férfi soáni divatszínekben — és minden — — — minőségben — — —
Női, férfi- és gyermek-zsebkendők

Női, férfi- és gyermek-cipők FÉL ÁRBAN
Gyermek swetterek és különböző — — — divatickek — — —
meglepeő olcsó árakban kerülnek eladásra

MEGKEZDÖDÖTT!

Grünwald és Péchy

Üvegcsiszolda, tükörárugyár és épületüvegezési vállalata

Oradea-Mare, Str. Gerliczy-utca 16

tudatja, hogy tükörüveg-szállítmánya megérkezett!

Készít mindentféle csiszolt butorüvegeket és tükörket, tükörök ujrakoncsorozását. — Fintükörök I. II. III. rendű (10/16 coll) ládákban. Épületüvegezés! Minden méretű valódi cseh tábla-üvegek állandó nagy raktára

APRÓHIRDETÉSEK

Egy sor ára 1 lel. Vastagabb betűvel 2 lel.
Kerkebb arshirdetés ára 10 lel.

Gyakorlott gyors- és gépirónót keres dél-eltől két órai munkára az Uj Kelet szerkesztősége, Cal. Regele Ferdinand (v. Ferenc József-ut) 48.

Metzöl, hittanítói, előimádkozói, esetleg sameszi állást keres orth. hitközségnél. Fried Lajos, Aranyosgyéres. 2148-1

Férjhez adnám háziasan nevelt, 26 éves huzomat. Hozzáillő koru fahivatalnok vagy gépész állást, lakást, butort, keletgyét és némi készpénzt kap. Teljes címmel, esetleg fényképpel ellátott ajánlatokat „Nagyvárad” jellegével a kiadóhivatal továbbítja.

Angolból, franciából, németből oktatók havi 70 leiert. Calea Victoriei (v. Kossuth Lajos-utca) 16.

Kereskedelmi alkalmazott megtehető gyakorlattal bármely alkalmazást keres. Lányi, Viz-utca 1. 2144-1

Orth. izr. mészárszék keres elsőrangú tökeseget magas fizetéssel. Ajánlatok Plesz-céghez Oradea-Mare, (Nagyvárad) Szent-László-tér — küldendők. 2143-1

Ecetgyárak javítását és szakzerü vezetését vállalja fiatalember. Reflektánsok irjanak „Ecetgyár” jellegre a kiadóhivatalba. 2136-1

Két intelligens fiatalember butorozott szobát, esetleg két ágyat keres. Cím: Gombos-nyomda, Minorita-utca.

Egy Hungária cement-cserépkészítő-gép 1000 vaslemezrel eladó. Silberstein, Berettyószéplak. 2140-1

Két Hungária cement-cserépkészítő-gép — 1900 pléhlemezrel eladó. Giflák, Szilágynagyfalu. 2146-2

Veszek tügyecser 20 vagonig, azonnali szállításra, olcsó árban. Ajánlatot Friedman Hirdetőjébe kérék, Kolozsvár, Piata Unirii, „Tügyecser” jellegre

GOLDSTEIN, WEISZ ES DAVIDOVITS
óra és órákel-
lékek nagyban
ORADEA-MARE,
Ferdinand király-u. 8

HA vérzegényseghen, idegbe-
teghen, az ivarszervek idült
bántalmában szenved, vegye
meg a páratlan gyógyhatású —
furdói cölakra használt —
litinó vésárrejtelt te-mészes-
tes vésárrejtelt (Elszaminem-
moor, Moorsal) kapható minden
mennyiségben a

Rózsa nagydrogeriában
Cluj—Kolozsvár, Piata Unirii 26
(Mátyás kir. tér) — 1215

FRISCH
bádogos és víz-
vezetékli szerelő
elvállal minden e
szakmába vágó új
munkákat és javi-
tásokat úgy hely-
ben, mint vidéken
a legutányosabb
árban. 2078-1
Monostori-ut 128

PANAMAKALAPOK TISZTÍTÁSÁT
VASALÁSÁT — TAGÁLKALAPOK
átvarrását, és diszítését olcsón vállalja
LEBOVITS FRIDA Cal. Victorie 35. (v. Kossuth L.-u.)

Tulhalmozott raktár
redukálása következtében
mindenneműfűszer, gyarmat- és festék-
áruinak árait — úgy nagyban, mint
kicsinyben mélyen leszállította
a Kalmár Áruforgalmi R.-T.
Cluj—Kolozsvár, Deák Ferenc-utca 42
Rizs már 8-50-től 14 egységig kapható

„METROPOL”-ban Caffe-restaurant
és elsőrangú cigány-
zene esténként (1920)

1911

L'or crém

a legjobb arc-
és kezápoló.

Főraktár:
László és Társa
parfumeriája CLUJ, Piata
Unirei 12. (v. Bittóhelyiség)

MEGJELENIK!

A timisoarai kereskedők egyesülete kiadásában az

UJ ROMÁN VÁMTARIFA MAGYAR FORDÍTÁSA

könyvalakban. — Ára 30.—
lel. Megrendelhető minden
könyvkereskedésben és a
„HELICON” nyomda rész-
vénytársaságnál Timisoarán

Budapest Svábhegyi Liget-Szanatorium

klimatikus diétás gyógy-
intézet — vérzegények,
gyomorbetegek, vese-
ésköbetegek és tüdő-
részere. — Ideg-, szív-,
húsláló- és fogó kurák

„Melissát” kérjen, ha finom cukorkát akar!

Kereskedők figyelmébe!

Cérna nagymennyiségben állandóan rak-
táron (kutyatefű márká gar. 400yard)
Landesmann & Wolsz Export-Import cég
az intrai (Olaszország) cetragyár erdélyrészi
kizárólagos képviselője és gyári lerakata:
Cluj, Palatul Urania (Radák-utcai oldal)

1189
KRISTÁLY
Fest, tisztít. TELEFON
500, 11-31

BLUMENFELD ES SIMON
RT. CLUJ 1208 Bor, szeszmagykereske-
dés, likőr- és rumgyár
Ajánlja saját főzésű szilva-, sörtyárkáját és cognacját, kitűnő
likőr- és rumkülönlegességeit, valamint finom uradalmi tejbort
Str. Julia Maria (v. Szentegyház-u.) 28

Csak egy ut vezet az erőshöz, egészséghez
a páratlan hatású
HIGIEA SÓSBORSZESZ
Kapható mindenütt!
Gyártja: „HIGIEA” Kosmetikai és Vegyészeti Gyár
1214 CLUJ — KOLOZSVÁR

Deutsch Testvérek Cluj, Piata Unirii (v.
Mátyás király-tér) 26.
Nemzetközi szállítási vállalat. — Rendezeses gyűjtő- és waggon-
forgalom a külföld, valamint a helyi minden irányból és
irányába. — Fuvardíjviszterítés és feltűvizsgálási iroda.

Feltűnő olcsó árak!

Most érkezett nagy mennyiség-
ben békebelli minőségű prima
flor- és musslin-harlsnya
dívat színekben.
Gyermek-harlsnya, prima flor,
minden nagyságban.
Nagy választék női selyem-
gyapjú kabát- és átkötés-
bluzokban 1197

BLATT

KÖTÖTT SZÖVÖTT ÁRUHÁZA
CLUJ, FÓTÉR 13. SZÁM

Kadima kiadóvállalat Rt. kiadása, Cluj—Kolozsvár.

AIDA

!

Cigarettapapír és hüvely
BÉKEMINŐSÉG!
MINDENÜTT KAPHATÓ

BERNÁTH DEZSŐ N.-BÁNYA
vashámor, kovácsmunkák,
kapu, lapátgyártás, gép-
javítások erdei parvasutti
kocsik gyártása.

2145-1
Rituális orth. שבת
vendég 16
**BUZIÁS-
FÜRDŐN**
megnyilt!

Pálinkás hordók, jó
karban — fővonalon
eladók. Cím a kiadóhivatalban

1169
Szőrme átalakítást, javítást
és festést nyári idő
alatt minden mennyiségben jutányos
árban vállalok. Szörme megóvást még
a hó végéig elfogadok
EISENSTÄDTER & Co.
Blanari szörmeáruház
Cluj, (Kolozsvár),
Cal. Vict. (v. Kossuth L.-u.) 3. Tel. 1-49

בשר נאמן מעמך בייא רעוד נלאק ש"יב
כארשולדאש

1235
Saját érdekében
ne cserélje össze a céget
NAGYBANI rövid-, kötött-,
diszma- és gyermekjáték-
üzletemet saját rektóriumba
helyezem át

Eisenstädter Fülöp

Str. Regina Maria (Deák P.-u.) 13
Minden cikket leszállított
árban árusítok